

De waarnemer

Is Nederland de 'universiteit van de democratie'? Alphonse Muambi, een Congolees-Nederlandse verkiezings-waarnemer, zoekt het uit.

Consequent

Het biertje De Jonkheer uit Zevenaar heeft niet dezelfde smaak als de Primus in Kinshasa.

Ik ben vandaag afgereisd naar het oosten. Op het terras van De Revolutie hoor ik geen kakofonie van campagnemuziek, geen schreeuwende mensenmassa achter de campagnestoet van politici zoals in Afrika. Hier is het een paradijs van stilte. Mensen genieten van het mooie weer en een koffie verkeerd. Veel zestigplussers zitten hier.

Zou dit een stille revolutie tegen de verhoging van de AOW-leeftijd zijn? Mijn gesprek met de dames aan de tafel links van mij levert een levendig debat op. Zij zijn woest over de verhoging van de pensioenleeftijd van 65 naar 67. Waarom niet gelijk naar honderd, zegt de ene vrouw. Waarom niet verlagen naar 12, dan lijken we op China, met zijn kinderarbeid, zegt een ander.

Na de gesprekken op het terras en in de straten van Zevenaar ga ik terug naar Den Haag, met de vraag: waarom scheidt men geen banen voor jongeren? Ik ben vandaag veel jongeren tegengekomen die geen baan hebben, die uit verveling hun toelucht zoeken in hogere alcohol-promillages. In hen moet je investeren. Daar zit de toekomst. Niet in de twee jaartjes extra die ouderen wordt opgelegd. Een man op het terras vertelde dat hij al jarenlang op zoek is naar werk. Hij vermijdt thuiszitten omdat hij dan gaat dementeren. Zijn sollicitaties leveren alleen maar afwijzende brieven op omdat hij vijftigplusser is. Ik vraag mij af of de AOW-discussie een eerlijke discussie is of toch een politieke show.

In Afrika speelt deze discussie niet, noch tijdens de campagne noch daarna. Jongeren én ouderen hebben vaak geen werk. Als zij werk hebben tot aan hun pensioen, zoals mijn vader, spreken ze van geluk. Na zestig jaar dienst bij een staatsbedrijf, is mijn vader vrijwilligerswerk gaan doen om in beweging te blijven. Ik heb de overtuiging dat veel zestigplussers in Nederland liever werken dan thuiszitten met een afstandsbediening in de hand. Creëer banen voor ouderen, en geen wetten.

In Den Haag stuit ik op grote commotie over de zegen van de democratie in Suriname. Een democratie die pas democratie is als Bouterse geen president wordt. Een pijnlijke zaak voor slachtoffers van de Decembermoorden, maar tegelijk een onderwerp waarmee ik als Afrikaan een vraag kan stellen aan Nederlandse politici. Hoeveel Afrikaanse misdadigers met bloed aan hun handen vervuilen jaarlijks de vloerbedekking van het ministerie van buitenlandse zaken? Als de democratie Kagame van Rwanda heet, dan krijgt ze ontwikkelingshulp en egards ondanks Kagame's invasie in Congo met miljoenen doden en seksueel geweld tegen vrouwen als gevolg. En als de democratie Bouterse heet, dan moeten wij een moreel embargo instellen.

Wees consequent, Nederland!

Tot 9 juni hebben ze de tijd om hun partijen aan te prijzen. Oude rotten strijden naast nieuwelingen om de gunst van de kiezer. *Trouw* portretteert de lijsttrekkers van 2010 en hun partijen. Deze week: Emile Roemer van de SP. „Bij Paars plus staan de puinhopen van Paars van destijds mij nog voor ogen en bij het rechtse alternatief lopen de rillingen mij over de rug.”

'De SP kan groter worden dan de PvdA'

Cees van der Laan

Waar Jan Marijnissen, de voormalige worstendraaier uit Oss, zich neerzette als een arbeider, en Agnes Kant een hooggeleerde, felle pitbull uit Doersburg leek, is Roemer een socialist in pak met gemoedelijke Brabantse uitstraling. „Ik ben het onderwijzers-type”, zegt de oud-onderwijzer over zichzelf. Daaraan toevoegend: „Wij hebben geen dresscodes. In de SP lopen allemaal verschillende types rond. Dat is bij ons geen probleem, omdat we ons allemaal verenigen achter hetzelfde doel: een socialer Nederland.”

Tijdens het lijsttrekkersdebat van woensdag maakte hij als linkse aanvaller met een paar heldere *onliners* een verrassende indruk. Vandaag komt zijn eerste boek uit, dat vooral gaat over de vraag wie Emile Roemer is ("Tot hier en Nu verder").

Tot vervelens toe werd de voor de buitenwacht onbekende opvolger van Agnes Kant de vraag gesteld: Wie is Roemer?, ik hoop die vraag vanaf nu niet meer te beantwoorden”, grapt hij met licht Brabantse tongval.

In zijn werkkamer op het Binnenhof hangt een poster van Martin Luther King, met zijn beroemde uitspraak *'I have a dream'*. Aan de zijkant een foto die Agnes Kant aan hem gaf toen hij het fractievoorzitterschap van haar overnam. Op de foto een uitgelaten SP-aanhanger na de historische winst van 25 zetels in de Tweede Kamer.

Dat was november 2006. Sindsdien vertrok Jan Marijnissen om gezondheidsredenen en Agnes Kant wierp de handdoek in de ring na het verlies in de gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart. In de peilingen maakte de partij een glimpvlucht. Neigen, mogelijk tien zetels nu. Dat waren ze niet gewend bij de SP, waar

SP

vanaf 1994 alleen maar werd gewonnen.

Span diagonaal een lijn tussen die poster van King en de foto van Kant en daar zit Emile Roemer, met zijn trouwe rode stropdas met kleine, geweven tomaatjes, achter zijn bureau. Zijn droom is om de partij weer groot te maken; een partij die ertoe doet, die het verschil kan maken. Hij wil van de poster van King terug naar de foto van Kant. „Dat is mijn ambitie en ik zal de komende weken knokken voor iedere stem. Ik geeft niet op. Het verhaal dat wij vertellen is het goede verhaal. De komende tien jaar zit ik hier.”

Hij spreekt over de *flow* van Mark Rutte, die maar blijft stijgen in de peilingen en het goed doet in de beeldvorming. De *flow*, daar weet hij alles van. Dan lijkt alles te lukken. „Wij hadden die *flow* in 2006. Wijzelf vonden 18 zetels reëel. In de laatste weken kregen we er nog zeven bij. Als je in het positieve staat, trek je meer mensen aan.”

En dan naar de kern van de zaak. Met de nodige SP-retoriek. „Rutte weet uitstekend te verbloemen waar hij voor staat. Mensen met lage inkomens zullen er twintig procent in in-

cultuur en de bonussen, dat die partij op zwaar verlies staat?

„Het ligt niet in onze aard om onszelf op de borst te kloppen. Misschien moeten we dat wel doen. Maar ik hou niet van die borstklopperij.”

De SP was gewend om alleen maar te winnen?

„Een keer een pas op de plaats, daar laat ik me niet door uit het veld slaan. Dan is dat maar zo. Ook met een kleine fractie zullen we slagvaardig zijn. Bovendien ligt onze kracht buiten de Tweede Kamer. De komende twee weken zullen we alles op alles zetten om het vertrouwen van de kiezer terug te winnen.”

Hoe komt het volgens u dat het niet goed gaat met de SP?

„Dat heeft te maken met een aantal zaken. Bij de coalitiebesprekingen na de verkiezingen van 2006 maakten we geen schijn van kans, maar we konden onvoldoende uitdragen hoe het daadwerkelijk was verlopen. Andere partijen verklaarden dat wij niet wilden regeren. Ons gebrek aan ervaring brak ons op. We konden dat beeld dat wij niet wilden regeren, niet doorbreken. Daarnaast twee leiderschapswisselingen in korte tijd. Dat ligt moeilijk bij de kiezer.”

Was de SP niet gewoon te veel een Jan Marijnissen-partij? Toen hij vertrok ging het gelijk een stuk minder.

„Jan deed het verschrikkelijk goed. Heel veel mensen waren fan; ik ook. Maar hij deed het niet alleen, de hele partij deed mee, met analyses, visies, onderzoek en acties. De SP is altijd dezelfde gebleven, met of zonder Jan. We vertellen nog steeds hetzelfde verhaal.”

Is dat dan wel het goede verhaal?

„Ik zou geen knip voor de neus waard zijn als ik 'nee' zou zeggen. Als wij met ons programma aantonen

FOTO WERRY CRONE, TROUW

sociaal door de crisis te kunnen, dan hebben wij een goed verhaal. Als de huurdersbond zegt dat huurders het beste af zijn met de SP, dan hebben wij het goede verhaal. Studentenorganisaties reageren net zo. Het CPB zegt dat wij het meeste doen aan de koopkracht voor minimum-inkomens.

„Kortom, wij hebben een goed verhaal. Daar twijfel ik niet aan. Er ligt twintig jaar aan analyses en onderzoek aan ten grondslag.”

Jagen jullie mensen met een iets hoger inkomen niet weg met een fors nivelleringsprogramma; mensen met een eigen huis bijvoorbeeld?

„Die beschermen wij wel degelijk. Wij garanderen de hypotheekrenteaftrek tot 350.000 euro. Wij bieden zekerheid in crisistijd. Maar iets daarboven hoeven ze niets te verachten van de SP. Als je meer dan 150.000 euro verdient, lever je inderdaad bij ons in; circa 50.000 euro.”

Hoe gaat u het vertrouwen van de kiezer terugwinnen?

„De groep zwevende kiezers is nog nooit zo groot geweest. Wij staan bij veel mensen op de tweede plek. Wij moeten hun vertrouwen terugwinnen door ons verhaal te vertellen. Consequent. We gaan het niet aanpassen. Het potentieel is er. Vier jaar geleden stemden 1,5 miljoen mensen op ons. Wij denken dat het potentieel nog groter is – tegen de vijftig zetels.”

Dus u wilt de SP groter maken dan de PvdA, uw grootste concurrent?

„Zeker. Op lokaal niveau zijn we in sommige gemeenten groter dan de PvdA. Het kan.”

Noemt u eens goede voorstellen van de PvdA?

Over die vraag moet Emile Roemer toch even nadenken. Niet omdat de

PvdA geen goede punten zou hebben, maar waardering uitspreken over goede ideeën van je directe tegenstander doe je van nature als politicus niet zo graag.

„Ik denk dat de PvdA zeker 25 punten heeft die hetzelfde zijn als onze standpunten, min of meer...”

U wilt samenwerken met de PvdA? Is dat geen zwaktebod van een partij die op verlies in de peilingen staat?

„Dat wilden wij ook in 2006, en toen stonden we op winst. Wouter Bos wilde absoluut niet met links, Cohen lijkt er meer voor open te staan. Als je nu naar het programma van de PvdA kijkt, zijn ze aardig naar links opgeschoven. De PvdA kan haar programma alleen met ons uitvoeren. Daar ben ik blij om, we hebben een bondgenoot erbij gekregen om Nederland socialer te maken.”

Bij uw pleidooi tot samenwerking met de PvdA wilt u ook GroenLinks of D66 betrekken. Niemand gelooft dat zo iets mogelijk is.

„Nederland is een coalitieland. Zo lang geen partij 76 zetels haalt, moet je samenwerken. Dan moet je vooraf de bereidheid uitspreken er samen uit te komen. Ik kan niet meer zeggen dan dat ik dat graag wil, wetende dat het alternatief Paars Plus is (VVD, PvdA, D66 en GroenLinks) of, minstens zo erg, een compleet rechts alternatief. Bij Paars plus staan mij nog de puinhopen van Paars van destijds voor ogen en bij het rechtse alternatief worden de sociale voorzieningen compleet uitgekleeft en lopen de rillingen mij over de rug. Ik wil allebei niet.”

U kunt als SP toch moeilijk samenwerken. U kunt alleen 'nee' zeggen?

„Dat is toch echt iets uit het verleden, toen we de campagne voerden 'Stem tegen, stem SP'. Wij hebben altijd een alternatief aangedragen als

wij iets niet wilden. Dat zeggen wij ook altijd in de fractie: als je iets niet wilt, moet je onderzoek doen, een analyse maken en met een alternatief komen. Een imago van alleen 'nee' zeggen past alleen bij een partij die geen alternatieven aandraagt of geen verantwoordelijkheid durft te nemen. Wij doen beide. Wij nemen in veel gemeenten bestuursverantwoordelijkheid en we kunnen samenwerken. Ik ben zelf wethouder geweest. Ik was niet alleen de straatvechter die het beleid in de raad bracht, maar ik heb in Boxmeer ook bewezen dat je als SP'er aan de andere kant van de tafel kunt zitten. Met succes. We gingen destijds van vier naar zes zetels.”

Dat imago van 'nee'-zeggen heeft de SP zelf gecreëerd?

„Als mij wordt gevraagd 'Bent u tegen het neoliberalisme?', dan kunt u van mij een volmondig 'ja' horen. Als de vraag luidt 'Hebben jullie alternatieven?', dan zeg ik: wij hebben kastenvol onderzoek, analyses en alternatieven klaarliggen.”

Samenwerken kan pijn doen, je moet compromissen sluiten.

„Dat heeft te maken met het wijn totdat die niet meer te drinken is. Het grootste deel van Nederland wil een linkse coalitie. Die druk voel je. Als je de kans krijgt, moet je bereid zijn over je schaduw heen te springen. Je moet het natuurlijk wel uitleggen aan je achterban.”

Critici wijzen op de overeenkomst in standpunten tussen de SP en de PVV. Dat moet u niet lekker zitten.

„Dat heeft te maken met het populisme op rechts. Laat er geen misverstand over bestaan, Wilders komt uit de VVD en de PVV is een rechts, liberale partij. De partij heeft wel een aantal problemen in de wijken bij de kop gepakt. Dat herkennen mensen.

Wij waarschuwen al vanaf de jaren tachtig voor gettovorming in achterstandswijken, segregatie op scholen en cultuurverschillen tussen mensen. Daar zitten grenzen aan. Die zaken kaarten wij al heel lang aan, alleen niet met de toon en op de manier van de PVV.”

Hij oogt ontspannen. Het gesprek vindt plaats zonder dat er een woordvoerder bij is, in de mores van het Haagse Binnenhof een bijna abnormale situatie. Zelfs gewone Kamerleden mogen zich vaak niet laten interviewen zonder een publiciteitsbewaker – laat staan een lijsttrekker.

„Dat is een bewuste keuze. Het genuzel hier in de Kamer vind ik toch minder belangrijk dan wat er op de werkvloer gebeurt. Zorg dat je weet waarover je het hebt.”

U was een anoniem Kamerlid en nu leeft u als lijsttrekker in een glazen huis, waar elke misstap wordt uitgegroot. Is dat een grote overgang?

„Natuurlijk doet dat wat met je. Je bent in *no time* een BN'er. Alleen, ik ben een persoon die zich niet gek laat maken. Ik ben gedreven, ik weet voor wie ik het doe. Ik slaap er geen seconde minder van. De grootste verandering is voor mijn gezin, dat vraagt er niet om. Ik probeer ze in bescherming te nemen.”

Nu worden bij u thuis de vuilniszakken opengetrokken.

„Daar was ik minder blij mee. Dat hoort er blijkbaar bij. Veruit de meeste mensen en media namen hiervan afstand. Dat deed mij deugd.”

Heeft u te doen met uw linkse collega Job Cohen, die nu veel kritiek krijgt?

„Nee, dat is zijn eigen keuze. Ik heb met kromme tenen naar zijn inbrengen in debatten zitten kijken. Hij heeft enorme kansen laten liggen. Over de bonussen van bankiers, de marktwerking in de zorg, de salaris-

sen. Als er twee partijen verantwoordelijk zijn voor alle ellende, dan zijn dat CDA en VVD. Ik sta te popelen om dat duidelijk te maken.”

Heeft u nog contact met Agnes Kant?

„Zeker. Ik was haar vertrouweling. Ik betreur nog steeds dat ze is weggegaan. Ik heb tot het laatst geprobeerd haar tegen te houden. Wat mij betreft, waren we met haar doorgegaan.”

Kan het u ook overkomen?

„Je kunt het vergelijken met een schaatswedstrijd. In theorie kun je uit de bocht vliegen, maar daar ga je niet van uit. Ik ben een contract aangegaan voor de langere termijn. Hoe de uitslag van de verkiezingen ook zal zijn, na 9 juni ben ik de fractievoorzitter. En voor de komende tien jaar.”

U bent dus niet beschikbaar voor het kabinet, mocht het niet zo waarschijnlijk scenario van een linkse samenwerking werkelijkheid worden?

Over deze vraag heeft Roemer serieus nagedacht, zegt hij, maar hij heeft er nog geen antwoord op. „Ik weet het nog niet. Dit zal afhankelijk zijn van de verhoudingen in zo'n coalitie, de portefeuilleverdeling. Ik laat beide opties open.”

Haags jonkie

Emile Roemer (1962) is in de Haagse politiek een jonkie. Hij is pas sinds november 2006 lid van de Tweede Kamerfractie van de SP. Na het verlies bij de gemeenteraadsverkiezingen nam hij het stokje over van Agnes Kant. Roemer was onderwijzer en wethouder van Boxmeer. Verder was hij voorzitter van de SP in Noord-Brabant.